

ผนวก ข

วิทยาการกระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่การพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง จังหวัดพิจิตร (วปอ.)

ในปีพ.ศ. 2544 หลังจากที่ถูกกลุ่มเครือข่ายผู้นำรับอิทธิพลทางความคิดและงานบ้านดลใจจากการดูงานปราชญ์ชาวบ้านอีสาน และการดูงานจากปราชญ์ผู้รู้ทั้งหลาย ๆ พื้นที่ ส่งผลให้เครือข่ายผู้นำแนวคิดเรื่องเกษตรปลอดภัยมาปฏิบัติอย่างจริงจัง ในพื้นที่นำร่อง 9 หมู่บ้าน ใน 3 อำเภอ คือ อ.ทับคล้อ อ.เมือง และ อ.โพธิ์ประทับช้าง ในขณะเดียวกันก็ได้พยายามขยายแนวคิดออกไปสู่กลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ ในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดพิจิตร และปัจจุบันสามารถที่จะขยายแนวคิดได้ครบทุกอำเภอของจังหวัดพิจิตรแล้ว

ผลจากการดำเนินกิจกรรมการทำเกษตรปลอดภัย และการเรียนรู้จากภายนอก ทำให้ผู้นำมีความเห็นว่าตนเองมีความชัดเจนขึ้น ในเรื่องแนวคิดการพึ่งพาตนเอง จากเดิมที่มักให้ความสำคัญกับเรื่องเทคนิควิธีการในการทำเกษตรปลอดภัย แต่กลับละเลยในเรื่องการพูดคุยถึงแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง และพึ่งพากันเอง ดังนั้นเมื่อกลุ่มผู้นำมีความพร้อมทั้งความชัดเจนในแนวคิด การมีทักษะในเชิงปฏิบัติและที่สำคัญคือ ความเชื่อมั่นตนเอง จึงเริ่มมีการจัดการหาแนวทางเพื่อขยายแนวคิดในระดับการปฏิบัติและเป็นที่มาของการเกิดการจัดทำหลักสูตรในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านการพึ่งตนเอง และพึ่งพากันเองโดยใช้ชื่อเรียกว่า “วิทยาการกระบวนการการเปลี่ยนแปลงสู่การพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง” หรือเรียกย่อ ๆ ว่า วปอ. ภาคประชาชน โดยร่วมสานงานพึ่งตนเองโดย ชมรมเกษตรกรรมและอาหารปลอดภัย มูลนิธิร่วมพัฒนาพิจิตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ในปัจจุบัน วปอ. ได้ทำการผลิตและพัฒนาผู้นำด้านวิทยาการการเปลี่ยนแปลงจำนวน 15 รุ่น ด้วยกันโดยมีเนื้อหาหลักสูตรเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การทำเกษตรปลอดภัย ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีพื้นบ้าน การอนุรักษ์และการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ผู้ทำการถ่ายทอดก็คือ ปราชญ์ชาวบ้านที่ได้จากการค้นหา รวบรวม ในจังหวัดพิจิตร จำนวน 40 ท่าน (ปราชญ์ชาวบ้านรุ่นแรก 6 ท่าน ดังนี้ ครูณรงค์ แด่ล้มวงศ์ ครูบำรุง วรรณชาติ ครูจวน ผลเกิด ครูสมพร ฐูปั่น ครูลำพอง เปียดี ครูสมบัติ จันทร์เชื้อ) โดยปราชญ์ชาวบ้านเหล่านี้จะเป็นผู้ร่วมกันสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านส่วนใหญ่ คือเกษตรกรที่ทำเกษตรปลอดภัยอยู่ก่อนแล้วและมีอยู่กระจัดกระจายในแต่ละอำเภอ ในด้านรูปแบบการเรียนการสอนจะใช้สถานที่คือ วัด โดยการเรียนเป็นกลุ่ม ให้วิทยากรตั้งบทเรียนชีวิต โดยมีพระสงฆ์

บรรยาย รวมทั้งการลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่ต้นแบบเพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาและแนะแนวทางแก้ไขร่วมกัน

คุณสมบัติของนักเรียน จะต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ ตั้งใจ เป็นผู้นำ ไม่จำกัดอายุ เพศ อาชีพ ต้องการ แก้ไขปัญหาของตนเอง สุดท้ายเมื่อจบหลักสูตร ต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดต่อได้ ผลจากการเปิดอบรมจำนวน 15 รุ่น มีผู้เข้ารับการอบรมจำนวนทั้งสิ้น 360 คน จากผู้นำเกษตรกร 12 อำเภอ ซึ่งได้มีการเชื่อมประสานกันเป็นเครือข่าย มีสมาชิกทั้งหมดประมาณ 3,000 คน พื้นที่ปลูกข้าวประมาณ 40,000 ไร่ ผัก 200 ไร่ สวนผสม 2,000 ไร่ โดยใช้เวลา 5 ปี ในการขยายผลของกิจกรรมและการเติบโตของเครือข่ายเกษตรกรปลอดภัย

การติดตามการสนับสนุนและสิทธิพิเศษของการเข้าร่วมเรียนรู้หลักสูตรฯ ได้แก่

1. มูลนิธิร่วมพัฒนาพิจิตรร่วมกับแกนนำ 12 อำเภอ ลงพื้นที่เยี่ยมเยียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. นักเรียน วปอ. จะได้รับวารสารเกษตรธรรมชาติเดือนละ 1 ฉบับ
3. มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในพื้นที่ และการดูงานนอกพื้นที่
4. ได้รับการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับกลุ่ม/พื้นที่ และเชื่อมเครือข่ายต่างอำเภอ/จังหวัด
5. สามารถซื้อกากน้ำตาลได้ในราคาสมาชิก (เมื่อสมัครเป็นสมาชิกแล้ว)
6. มีการจับรางวัลผลิตภัณฑ์ปลอดภัย โดยการจับสลากทุกเดือน

หลักสูตรมาตรฐาน 4 วัน 4 คืน

วันแรก เป็นกระบวนการปรับความคิด ทำไมเกษตรกรต้องหันกลับมาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการเน้นการทบทวนตนเอง และสังคมที่ผ่านมาโดยใช้หลักอริยสัจสี่

วันที่สอง ถึง สาม เป็นการดูงาน เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงกับปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรต้นแบบ ที่ประสบความสำเร็จในการพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเอง นอนค้างคืนในหมู่บ้านเพื่อศึกษาวิถีชีวิตชุมชน และแกนนำ สัมผัสธรรมชาติ ปลอดภัยพิช พร้อมสร้างกระบวนการกลุ่มเครือข่ายในบรรยากาศเป็นกันเอง ช่วงกลางคืนพิธีรับน้องวปอ. และพิธีเทียนที่ประทับใจ

วันสุดท้าย มีการทำบุญตามประเพณีของชุมชนเพื่อฟื้นฟูจิตวิญญาณ พร้อมกับการศึกษากระบวนการทำงานเป็นกลุ่มและเครือข่าย ทำแผนชีวิต วางแผนทางการสร้างกลุ่มเครือข่ายในพื้นที่ มีการแจกประกาศนียบัตร และตั้งปณิธานร่วมกันในการทำงาน

สิ่งที่ได้จากการอบรมหลักสูตรฯ

1. สร้างผู้นำกลับไปพัฒนาชุมชน สามารถเป็นวิทยากรกระบวนการได้
2. สร้างความตระหนักต่อพิษภัยของสารเคมี

3. สร้างแนวความคิดการพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาตนเอง
4. ได้ความรู้ ทักษะการทำเกษตรปลอดภัย
5. ได้รู้จักเพื่อนต่างพื้นที่ ได้เป็นเครือข่ายช่วยเหลือกันได้

ค่าใช้จ่ายต่อการอบรม 1 หลักสูตร (สำหรับผู้เข้าร่วม 40 คน)

1. ค่าที่พักวิทยากร 4 วัน	16,000 บาท
2. ค่าอาหาร 12 มื้อ	24,000 บาท
3. ค่าอาหารว่าง/ผลไม้ เหม่าจ่าย	2,800 บาท
4. ค่าที่พัก 4 คืน	10,000 บาท
5. ค่าบำรุงสถานที่	3,000 บาท
6. ค่าอุปกรณ์	5,000 บาท
7. ค่าเอกสาร	3,000 บาท
8. ค่าเดินทางนักเรียน 40*100	4,000 บาท
9. ค่าจ้างเหมารถระหว่างเรียน 3 วัน	10,000 บาท
10. ค่าจัดทำสื่อรุ่น	7,200 บาท
11. ค่าประสานงาน	15,000 บาท
รวมทั้งหมด	100,000 บาท

ซึ่งหลักสูตรสามารถปรับเปลี่ยนได้ ตามความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น*